

Vår saksbehandler: Trude Rime

Vår dato:
22.11.2017
Deres dato:
31.01.2017

Vår referanse:
2017/1425
Deres referanse:

Sandnes Montessoriskole
hakon.ostgard@trollfjord.no

Vedtak om avslag - Ny grunnskole etter friskoleloven - Sandnes Montessoriskole (org.nr. 918456767)

Utdanningsdirektoratet viser til søknad fra Sandnes Montessoriskole datert 31. januar 2017 med suppleringer datert 5. april og 24. oktober 2017.

Sandnes Montessoriskole søker om godkjenning av 8.-10. trinn med inntil 39 elevplasser etter friskoleloven § 2-1 første ledd første punktum, jf. andre ledd bokstav b. anerkjent pedagogisk retning.

Vedtak

Utdanningsdirektoratet imøtekommer ikke søknaden fra Sandnes Montessoriskole (org.nr. 918456767) etter friskoleloven § 2-1 første ledd første punktum, jf. andre ledd bokstav b. anerkjent pedagogisk retning.

Rettslig grunnlag

I friskoleloven § 2-1 heter det bl.a.:

Departementet kan godkjenne frittstående skolar og driftsendringar ved godkjende frittstående skolar. Departementet kan godkjenne at ein grunnskole flyttar verksemda si til ein annan kommune eller at ein vidaregåande skole flyttar verksemda si til ein annan fylkeskommune. Ein skole skal ikkje få godkjenning dersom etableringa vil medføre negative konsekvensar for det offentlege skoletilbodet, eller andre særlege grunnar tilseier at skolen ikkje bør godkjennast. Vertskommunen eller vertsfylket skal få høve til å gi fråsegn før departementet gjer vedtak i saka, og dei kan klage på departementet sitt vedtak. Godkjende skolar har rett til statstilskot etter § 6-1 og til å drive verksemd etter lova.

Skolane skal drive verksemda si på følgjande grunnlag:

[...]

b. anerkjent pedagogisk retning

[...]

Opplæringa skal vere på norsk eller samisk. Dette kravet gjeld likevel ikkje internasjonale skolar. Viktige dokument om verksemda etter lova skal i alle høve vere tilgjengelege på norsk eller samisk.

Postadresse:

Postboks 9359 Grønland, 0135 OSLO

Besøksadresser:

Schweigaards gate 15 B, Oslo

Britveien 4, Molde

Parkgata 36, Hamar

Telefon

+47 23 30 12 00

Telefaks:

+47 23 30 12 99

E-post:

post@utdanningsdirektoratet.no

Internett:

www.utdanningsdirektoratet.no

Bankgiro:

7694 05 10879

Org.nr.:

NO 970 018 131 MVA

Godkjenninga fell bort dersom ein skole ikkje startar opp verksemda si etter lova i løpet av tre skoleår etter at godkjenning vart gitt. Det same gjeld om drifta etter lova blir nedlagd.[...]

I Prop. 84 L (2014-2015) heter det i kap. 5.4.8. bl.a.:

«Departementet viser til at kommunene og fylkeskommunene har et lovfestet ansvar for henholdsvis grunnskoleopplæring og videregående opplæring, jf. opplæringsloven kap. 13. I vurderingen av om en søknad skal innvilges mener departementet derfor det må gjøres en avveining der hensynet til å åpne for at det kan etableres friskoler må veies mot hensynet til de offentlige skolene og driften av disse i vertskommunen eller vertsfylket. Departementet foreslår derfor at godkjenning ikke skal gis dersom godkjenningen får negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet. (...)

En vurdering av hvor store strukturendringer en kommune eller fylkeskommune må akseptere som en konsekvens av etableringen av en eller flere friskoler, har blant annet sammenheng med hvilke budsjettmessige konsekvenser etablering av en friskole vil ha for kommunen eller fylkeskommunen.

På grunnskoleområdet har skolenedleggelse de siste årene i mange tilfeller vært en utløsende faktor for søknader om å etablere grunnskoler godkjent etter privatskoleloven. Ofte har dette skjedd i forbindelse med nedleggelse av små skoler av blant annet økonomiske, men også av pedagogiske grunner. Dersom en friskole blir godkjent i slike tilfeller, kan dette medføre at også andre offentlige skoler må legges ned fordi kommunen ikke får den ønskede effekten av å legge ned den første skolen. Til tross for at staten finansierer skoler godkjent etter loven, vil etablering av en friskole påvirke kommuneøkonomien. Etablering av en friskole kan også føre til at en annen offentlig skole må legges ned fordi det ikke er elevgrunnlag for flere skoler. Departementet ser at det kan ha uheldige sider om etablering av små friskoler etter nedleggelse av små offentlig skoler, har som konsekvens en videreføring av en skolestruktur som er unødig kostbar med små og sårbare skolefaglige miljøer. Etter departementets vurdering vil slike konsekvenser være relevante for om en søknad om å etablere en friskole bør innvilges.

Etablering av en friskole kan ha budsjettmessige konsekvenser for kommunen eller fylkeskommunen, og disse vil ofte være knyttet til de endringer i skolestrukturen som vil følge av at det opprettes en friskole. I praksis har kommunens økonomi først og fremst hatt betydning som en selvstendig innsigelse for ROBEK-kommuner og for kommuner som nylig har vært på ROBEK-lista. Etter departementets syn vil imidlertid kommunens økonomi også være et relevant moment der etablering av en friskole vil legge vesentlige bindinger på skolestrukturen og dermed begrense kommunens evne til å foreta (om)prioriteringer mellom de ulike tjenestoområdene. I tilfeller hvor det allerede er foretatt investeringer i nye skoleprosjekter, vil også dette være av betydning. (...)

Departementet ønsker ikke at økte muligheter til å etablere friskoler skal føre til at det blir vanskeligere for de elevene som ønsker det, å velge en offentlig skole.»

Postadresse:
Postboks 9359 Grønland, 0135 OSLO
Besøksadresser:
Schweigaards gate 15 B, Oslo
Britveien 4, Molde
Parkgata 36, Hamar

Telefon
+47 23 30 12 00
Telefaks:
+47 23 30 12 99

E-post:
post@utdanningsdirektoratet.no
Internett:
www.utdanningsdirektoratet.no

Bankgiro:
7694 05 10879
Org.nr.:
NO 970 018 131 MVA

Utdanningsdirektoratets vurdering

Lovens minstekrav

Utdanningsdirektoratet har gjennomgått søknaden til Sandnes Montessoriskole og finner at den tilfredsstillende oppfyller lovens minstekrav. Utdanningsdirektoratet har gjort følgende vurderinger:

Vedtekter

Vedtektene datert 20.10.17 fyller minstekravene til friskoleloven.

Inntaksreglement

Skolens inntaksreglement datert 13.10.17 er vurdert og funnet tilfredsstillende etter friskolelovens minstekrav.

Ordensreglement

Skolens ordensreglement datert 16.10.17 er vurdert og funnet tilfredsstillende etter friskolelovens minstekrav.

Budsjett

Skolens budsjett er vurdert og funnet tilfredsstillende i henhold til økonomiforskrift § 2, krav til budsjett.

Skjønnsmessig vurdering

I tillegg til å vurdere om skolen tilfredsstillende oppfyller lovens minstekrav, har Utdanningsdirektoratet foretatt en skjønnsmessig vurdering som blant annet er basert på hvilke konsekvenser godkjenningen vil få for den offentlige skolestrukturen og hvilket behov det er for skolen. Det er ikke andre montessoriskoler i kommunen og det kan således anses å være et behov for Sandnes montessoriskole.

Hadsel kommune (verts kommunen) er i tråd med friskoleloven § 2-1 første ledd gitt anledning til å uttale seg om saken. I brev datert 7. juli 2017 heter det blant annet:

«Hadsel kommunestyre har gjennom vedtak av kommunedelplan skolebruksplan vedtatt å opprettholde Sandnes skole som en 1. - 7. skole. På denne bakgrunn kan ikke kommunestyret tilrå å innvilge søknad om opprettelse av en Montessoriskole på Sandnes for de samme årskullene. Dette vil bli en skole som vil komme i direkte konkurranse med den offentlig drevne skolen. Dette vil medføre opprettelse av en urasjonell og uøkonomisk skolestruktur og dårlig utnyttelse av eksisterende bygningsmasse.

Kommunestyret er reelt bekymret for at en tillatelse til å etablere Sandnes Montessoriskole som en 1 - 10 skole vil kunne medføre rask nedlegging av den kommunale Sandnes skole.

Hadsel kommune var oppført i ROBEK-registeret fra 18.11.2003 til 27.08.2010, og har siden utmelding levd på grensen. Disposisjonsfondet har de senere år vært negativt, men utgjør nå ca 0,5 % av brutto driftsinntekter, mot landsnittets ca 10 %. Etter regnskapsåret 2014 hadde kommunen et udekket underskudd på 43,4 millioner. Etter utbytte på over 38 millioner fra kommunalt kraftselskap unngikk kommunen ROBEK med kr. 474.000,-, med minst mulig margin.

Postadresse:

Postboks 9359 Grønland, 0135 OSLO

Besøksadresser:

Schweigaards gate 15 B, Oslo

Britveien 4, Molde

Parkgata 36, Hamar

Telefon

+47 23 30 12 00

Telefaks:

+47 23 30 12 99

E-post:

post@utdanningsdirektoratet.no

Internett:

www.utdanningsdirektoratet.no

Bankgiro:

7694 05 10879

Org.nr.:

NO 970 018 131 MVA

Analyser av kommuneøkonomien viser svært høye utgifter til grunnskolesektoren. Kommunen er dyrest i kostragruppe 11, bestående av 52 kommuner, når det justeres for vårt utgiftsbehov.

Gjennom vedtak av kommunedelplan skolebruksplan har kommunestyret endret skolestrukturen slik at ungdomsskoleeleven ved Sandnes skole f.o.m. høsten 2017 får Stokmarknes skole som sin nærskole. Gjennom vedtak om utbygging av Stokmarknes skole skal det tilrettelegges for at denne endringen i skolestruktur skal gi gode forhold for elevene ved den framtidige ungdomsskolen på Stokmarknes. Opprettelse av en Montessoriskole for ungdomstrinnet på Sandnes vil få til konsekvens en manglende mulighet for at kommunen får benyttet kapasiteten ved Stokmarknes skole optimalt i relasjon til denne utbyggingen.

Videre vil opprettelse av 8-10 trinn i friskole medføre budsjettmessige konsekvenser for Hadsel kommune. Kommunen vil gjennom trekkordningen tape over 3 millioner kroner, uten at vi ser muligheter for særlige besparelser på utgiftssiden, siden konsekvensen kun blir færre elever i hver gjenværende gruppe.

En etablering av friskole vil kunne få som konsekvens at kommunestyret må revurdere sin nylig vedtatte kommunedelplan for skolestruktur.

...»

Det fremkommer av lovens forarbeider (sitert ovenfor) at godkjenning ikke skal gis dersom det medfører negative konsekvenser for det offentlige skoletilbudet.

I uttalelsen fra Hadsel kommune utaler kommunen at kommunestyret er reelt bekymret for at en tillatelse til å etablere Sandnes Montessoriskole som en 1 - 10 skole vil kunne medføre rask nedlegging av den kommunale Sandnes skole.

Utdanningsdirektoratet viser til sitatet ovenfor fra Prop. 84 L der det fremkommer at konsekvenser for kommunen som innebærer at andre skoler kan måtte legges ned som følge av opprettelse av en friskole er relevante for om en søknad skal innvilges eller ikke.

Det framgår av uttalelsen at ungdomstrinnet på Sandes er nedlagt fra høsten 2017, men at kommunen har besluttet å videreføre Sandes skole for 1.-7. trinn.

Skolen på sin side har endret sin opprinnelige søknad og skriver den 05.04.17 at: «Det søkes om Ungdomstrinn, 8., 9. og 10. klasse med mulighet for å utvide til fullt barne- og mellomtrinn 1.-7. klasse senere.»

Siden skolen har endret sin søknad til i denne omgang å gjelde 8.-10. trinn og kommunen fra høsten 2017 har lagt ned ungdomstrinnet har Utdanningsdirektoratet lagt mindre vekt på denne delen av kommunenes uttalelse. Utdanningsdirektoratet understreker også at en eventuell godkjenning av den omsøkte ungdomsskolen ikke automatisk vil gi noen gir rett til utvidelse med barne- og mellomtrinn.

Postadresse:
Postboks 9359 Grønland, 0135 OSLO
Besøksadresser:
Schweigaards gate 15 B, Oslo
Britveien 4, Molde
Parkgata 36, Hamar

Telefon
+47 23 30 12 00
Telefaks:
+47 23 30 12 99

E-post:
post@utdanningsdirektoratet.no
Internett:
www.utdanningsdirektoratet.no

Bankgiro:
7694 05 10879
Org.nr.:
NO 970 018 131 MVA

For øvrig ser vi det som relevant å legge vekt på at kommunen, som en del av den vedtatte skolebruksplanen, har flyttet elevene fra ungdomstrinnet på Sandnes til Stokmarknes. Kommunen skriver bla. a. følgende: «Opprettelse av en Montessoriskole for ungdomstrinnet på Sandnes vil få til konsekvens en manglende mulighet for at kommunen får benyttet kapasiteten ved Stokmarknes skole optimalt i relasjon til denne utbyggingen.»

Det er relevant om etablering av små friskoler, etter nedleggelse av små offentlige skoler, fører til at skolestrukturen blir unødig kostbar med små og sårbare skolefaglige miljøer. Kommunen anslår at elevgrunnet ved en eventuell friskole vil være 36 elever. Søker anslår mellom 35-39 elever.

Videre har Utdanningsdirektoratet vurdert de budsjettmessige konsekvensene

Etablering av en friskole kan ha budsjettmessige konsekvenser for kommunen eller fylkeskommunen, og disse vil ofte være knyttet til de endringer i skolestrukturen som vil følge av at det opprettes en friskole. I praksis har kommunens økonomi først og fremst hatt betydning som en selvstendig innsigelse for ROBEK-kommuner og for kommuner som nylig har vært på ROBEK-lista. Etter departementets syn vil imidlertid kommunens økonomi også være et relevant moment der etablering av en friskole vil legge vesentlige bindinger på skolestrukturen og dermed begrense kommunens evne til å foreta (om)prioriteringer mellom de ulike tjenestoområdene. I tilfeller hvor det allerede er foretatt investeringer i nye skoleprosjekter, vil også dette være av betydning. (...)

Det fremgår av kommunenes uttalelse at opprettelse av en friskole med 8.-10. trinn vil medføre budsjettmessige konsekvenser for Hadsel kommune. Kommunen skriver at den gjennom trekkordningen vil tape over 3 millioner kroner, uten muligheter for særlige besparelser på utgiftssiden, siden konsekvensen kun blir færre elever i hver gjenværende gruppe.

Kommunen skriver også at opprettelse av en montessoriskole for ungdomstrinnet på Sandnes vil få til konsekvens en manglende mulighet for at kommunen får benyttet kapasiteten ved Stokmarknes skole optimalt i relasjon til utbyggingen der.

Utdanningsdirektoratet har vurdert at det vil være negative budsjettmessige konsekvenser for kommunen dersom en ungdomsskole blir godkjent. Elevtallet ved ungdomsskolen vil sannsynligvis være så lavt at det er lite trolig at kommunen vil ha tilsvarende reduserte utgifter, for eksempel ved å kunne redusere antall klasser eller ansatte ved sin ungdomsskole. Noen vesentlig innsparing vil kommunen derfor ikke oppleve. Vi har videre vektlagt at kommunen tidligere har vært innmeldt i ROBEK-registeret. Kommunen har uttalt at den siden utmelding av ROBEK-registeret i 2010 har ligget på grensen, og at den i 2014 unngikk ROBEK med minst mulig margin, kr. 474.000,-.

Utdanningsdirektoratet finner at en opprettelse av den omsøkte skolen vil ha negative konsekvenser for kommunen i en slik grad at godkjenning ikke bør gis.

Konklusjon

På bakgrunn av det ovenstående finner Utdanningsdirektoratet ikke å kunne imøtekomme søknaden om godkjenning av ny grunnskole etter friskoleloven § 2-1

Postadresse: Postboks 9359 Grønland, 0135 OSLO	Telefon +47 23 30 12 00	E-post: post@utdanningsdirektoratet.no	Bankgiro: 7694 05 10879
Besøksadresser: Schweigaards gate 15 B, Oslo Britveien 4, Molde Parkgata 36, Hamar	Telefaks: +47 23 30 12 99	Internett: www.utdanningsdirektoratet.no	Org.nr.: NO 970 018 131 MVA

andre ledd b. Avslaget baseres på en skjønnsmessig vurdering og begrunnes i at godkjenning ville hatt negative konsekvenser for vertskommunen.

Informasjon om klagemulighet

Utdanningsdirektoratets vedtak kan klages inn for Kunnskapsdepartementet. Etter forvaltningsloven § 29 er fristen for å klage tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem. Etter forvaltningsloven § 32 er det nærmere regler om klagens adressat, form og innhold. Det understrekes at klagen skal sendes det forvaltningsorgan som har truffet vedtaket. Etter forvaltningsloven §§ 18 og 19 har parten rett til å se sakens dokumenter.

Vennlig hilsen

Einar Simonsen Plahter
avdelingsdirektør

Trude Rime
seniorrådgiver

Kopi:
Kunnskapsdepartementet
Hadsel kommune
Fylkesmannen i Nordland

Postadresse:
Postboks 9359 Grønland, 0135 OSLO
Besøksadresser:
Schweigaards gate 15 B, Oslo
Britveien 4, Molde
Parkgata 36, Hamar

Telefon
+47 23 30 12 00
Telefaks:
+47 23 30 12 99

E-post:
post@utdanningsdirektoratet.no
Internett:
www.utdanningsdirektoratet.no

Bankgiro:
7694 05 10879
Org.nr.:
NO 970 018 131 MVA